СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XL Ч. 198. | Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 25 серпня 1932. | VOL. XL. No. 198. | Jersey City, N. J., Thursday, August 25, 1932. | THREE CENTS.

30,000 МАЙНЕРІВ ГОТОВІ ДО ДЕМОНСТРАЦІЙНОГО ПОХОДУ

ТЕЙЛОРВІЛ (Ілінойс). — Понад 30,000 майнерів взяли участь у масовім вічу, на якім рішено відбути похід до майн у Френклин кавнті й довести до припинення в них праці на так довго, поки не буде привернена давня заробітна платня, яка виносила денно $6.10. Присутні на вічу майнери заявили, що готові до походу.

ФАРМЕРСЬКИЙ СТРАЙК ПОШИРЮЄТЬСЯ.

ДЕ МОЙН. — Досі стейт Висконзін держався здалека і не брав участи в фармерськім страйку, який змагає до підвишки цін на хліборобські продукти. А тепер, на вічу молочарів у Медисон, рішено приступити до фармерського страйку і в тій справі вибрано відповідний комітет, який має занятися оснуванням „Фармерс Галідей Асосієйшен", себто організації, яка зорганізувала фармерський страйк.

В БРАЗИЛІЇ СПРАВЖНЯ ВІЙНА.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО.—Бразилія переживає важку внутрішню боротьбу, котра перемінилася тепер у дійсну війну, якої ще не було в цілій історії бразилійської републики. Біля міста Бурі в стейті Сао Павльо прийшло між федеральними військами і повстанцями до кривавої сутички, в якій брала участь артилерія, кавалерія і літаки. Атаковано при помочі тенків, машинових крісів і газів. Воюючі сторони відгородили себе полями колючих дротів та обкопали себе стрілецькими ровами. По стороні федерального уряду була армія в числі 10,000 жовнірів.

ТРИ ЛІТАКИ ГОТУЮТЬСЯ ДО ПЕРЕЛЕТУ ЧЕРЕЗ ОКЕАН.

ГАРБОР ҐРЕЙС (Нюфондленд). — Три американські летунські експедиції готові до перелету через Атлантійський океан. Джордж Гучінсон вибирається в дорогу до Лондону з цілою своєю родиною. себто з жінкою і двома дочками, та з чотирма помічниками.

Далі відлітають до Осльо, столиці Норвегії, Тор Сольберг і Карло Петерсен. До того самого міста прямують теж летуни А. Лі і Джан Бочкон.

Крім них вибирається за кілька днів з поворотом до Англії капітан Джеймс А. Молисон, котрий перелетів перед кількома днями Атлянтійський океан зі сходу на захід.

ТАМАНІ ПРОТИ РУЗВЕЛТА.

НЮ ЙОРК. — Мейор Вокер відплачується ґуберновори Рузвелтови за переслухання тим, що Тамані Гол усуває з кандидатури до леґіслятури прихильників Рузвелта.

АЛ СМИТ РЕДАКТОРОМ.

НЮ ЙОРК. — Бувший ґовернор і бувший кандидат на президента держави, Ал Смит, став редактором. Каже, що вже має досить політики і тепер хоче мати змогу говорити про кождого й про все так, як йому подобається. Журнал „Ди Ню Автлук", якого редактором став Ал Смит, буде безпартійним місячником, якого перше число появиться 25 вересня.

ВІЙНА З ЧУЖИНЕЦЬКИМИ ЛЬОТЕРІЯМИ.

ВАШИНГТОН. — Почтовий департамент подає, що завдяки його акції вратовано біліони долярів, які були би витягнули з американських кишень ріжні чужинецькі льотерійні підприємства, котрі не є нічим іншим, а звичайним ошуством. У звіті говориться, що в останнім році заряджено карні дохоження проти 1,357 осіб і фірм, котрі займалися розпродажею льосів. Згадується теж, як то з Ірляндії висилається книжки з образами святих, які виглядають на молитовники, а які на ділі служать до перепачковування льосів.

САМОГУБСТВО УЧИТЕЛЬКИ БЕЗ ПОСАДИ.

ВАШИНГТОН. — Міс Марджорі Флечер, літ 37, учителька гай скул, котра зреклася перед трома роками вчительської посади зприводу слабости матери, не могла потім дістати заняття і з розпуки наняла літак, піднеслася на нім 1,000 стіп угору, звідки скочила на землю і згинула.

ЗА ТРЕТЕЙСЬКИЙ СУД ПРИ РОБІТНИЧИХ НЕПОРОЗУМІННЯХ.

ЮТІКА (Ню Йорк). — Заступник ґовернора, Лімен, говорив до 500 делегатів стейтової конвенції Американської Федерації Праці про тертя, які заходять між робітниками і працедавцями. Він каже, що дуже часто посередничим у тих тертях і прийшов до переконання, що вони випливають часто з непорозумінь і упереджень. Тому такі тертя повинен полагоджувати третейський безпартійний суд, який мав би на оці добро робітника, його право на організацію та відповідні години праці й відповідні заробітні платні. З другої сторони, робітник повинен кооперувати з працедавцем щодо поширення бизнесу, бо тільки тоді можна думати про кращі платні, коли будуть більші доходи.

КАПІТАЛІЗМ ЯК ВОРОГ ПОПРАВИ РАСИ.

НЮ ЙОРК. — Професор Г. Мюлер з університету Тексас каже, що шкода думати про поліпшення людської раси в часі капіталізму, в якім все вирішується з точки матеріяльної користи.

НАПАД БАНДИТІВ НА „НОВИЙ ЧАС".

„Новий Час" повідомляє, що в суботу, 30. липня, пополудні увійшло до адміністрації „Нового Часу" трох людей, які через віконце вкинули каміння і втікли. Каміння нікого не зранило. Чи цей напад приписати тій самій руці, що здемолювала „Новий Час" перед трома роками, годі ствердити.

НАМАГАНЕ УБИВСТВО.

В лісі на терені Синевідська Вижного знайшли Данила Диміцького із Синевідська з перестріленим раменем. Диміцький залицявся до сільської красуні Фесі Цмоць, при чому суперником його був гаевий з Орова, пов. Дрогобич, Павло Варґович, який по всій правдоподібности хотів Диміцького вбити. Варґовича арештували й відставили до суду в Стрию.

ЗНИЩИЛИ МІСТО ДО ТЛА.

Утікачі з Радянської України оповідають, що в містечку Славуті міліція зробила повстання, відмовляючи дальшого послуху большевицькій владі. Тому большевицькі власти збомбардували містечко до тла, підкладаючи одночасно вогонь під будівлі.

ВТЕЧА 6 ЛЮДЕЙ ЧЕРЕЗ ДНІСТЕР.

Страшний голод на Радянській Україні і невиносимі знущання большевицької влади доводять населення Радянської України до розпуки. І тому, не зважаючи на масові розстріли большевицької прикордонної сторожі, населення Радянської України втікає масово через Дністер до Румунії. І так у суботу, 30. липня ц. р., вдалося щасливо переплисти Дністер утікачеві Макареві Торікові з дружиною і четверо дітьми в куфрі до Румунії.

ЧИ ЗНАЙДЕМО ПЕРВІСНУ ЛЮДИНУ?

Не всім науковим санзаціям можна вірити. Недавно розійшлася по цілому світі вістка, що на острові Суматрі в малайському островозборі знайдено кістяк первісної людини, т. зв. малполюда. Провірка, переведена над згаданим кістяком у зоольоґічному інституті на острові Яві, виказала, що здогадний малполюд є звичайною малпою, якій хтось, кому залежало на цьому науковому обмані, відтяв хвіст.

„БОЖИЙ МИР".

Під таким заголовком написав Андруй Бродій вступну статтю до „Русского Вістника", в якій старається доказати, що на Підкарпатті не жиють ні Українці, ні „русскі", тільки просто „карпатороссы". Редактор Бродій думає, що сказав щось нового. Ні. Цю теорію у нас перший раз підняв Свойше. Як арґумент, Бродій наводить, що Українець, вчувши „карпатоpocca" говорити, зі здивуванням зазначує: „Та ви не говорите по українськи, та що ви за Українець!" Бродій думав під цим „карпатороссом" самого себе. Бо Бродій не знає ані по русски, ані по українськи, а говорить русско-українською мішаниною. Щоби не видаватися на посміх Славянам, Бродій, замісць писання подібних статей, зробив би ліпше, колиб навчився або по українськи, або по російськи. Відтак статті такого змісту ані в голову би йому не приходили.

ПОЛЬСЬКИЙ НАРОДОВИЙ КОСТЕЛ НА ГАЛИЦЬКОМУ ПОДІЛЛІ.

З польської преси довідуємося, що на Поділлі, на пограничі повітів теребовельського і бучацького, шириться акція Польського Народового Костела. Ця акція обняла Петликівці Нові в бучацькому повіті, містечко Будзанів і Слобідку Янівську та кілька інших місцевостей у Теребовельщині. Осідком священика Польського Народового Костела є Будзанів. Найбільше прихильників того костела є в Петликівцях Нових і в Будзанові.

РЕФОРМА ІТАЛІЙСЬКОГО СЛОВНИКА.

Італійські журналісти дістали офіціяльний список слів, які повинні оминати у своїх статтях. Це все слова німецького, англійського та французького походження, які фашисти хотять заступити іншими, більше національними. Таким робом з італійського словника щезнуть „смокінг", „фрак", „редінґот", „гольф", шофер", „омлет", „вермут" і чимало інших, що мають уже права ґромадянства в усіх европейських мовах.

„ЦЕНТРУМ" ЗАМІСЦЬ „МОСКВА".

Фінляндська преса повідомляє, що большевицькі власти розглядають проєкт зміни назви „Москва" на „Центрум" нібито тому, що назва „Москва" китайського походження і тому пролетаріят цієї назви не любить.

НІМЕЦЬКА ГАРМАТА СТРІЛЯЄ НА 1,000 КМ.

„Еко де Парі" в статті „Сензаційний гарматній вистріл", пише про новий далекосяглий винахід у Німеччині:

„В ночі 30. березня ц. р. вистрілено з гармати в околицях Мазурських озер у Прусії стрільно, котре перелетіло 1,000 км. і впало в королівськім парку в Осльо. Норвеські часописи зацікавилися спершу таємничим ґранатом. Помістили навіть знимку норвеського короля, як оглядав це стрільно. Одначе скоро потім все затихло. Тепер виявилося, що на внесення німецького посла в Осльо ґранат віддано до німецького посольства та поручено німецькій пресі про це більше не згадувати".

„Еко де Парі" питає вчених і військових фаховців, що вони думають про цей випадок, та чи Німці не винайшли нової „супер-Берти".

СЕКСУАЛЬНІ ЗБОЧЕННЯ Й НА СЕЛІ.

З Чортківщини повідомляють, що в селі Колиндянах арештували Василя Пастернака, який управляв гомосексуалізм з сільськими хлопцями. — В Копичинцях арештували Евгена Тупака під закидом содомії.

СОБАЧИЙ САЛЬОН КРАСИ.

Старшина британської армії на відпусці, який під цю пору перебуває у Торонті, відкрив там на днях сальон краси („бюті парлор") для собак. Він буде чистити, мити, стригти й чесати собак і робитиме їм „марселінґ" та кучері.

КРАДУТЬ ЯК КРУКИ.

У Грималові тепер „сезон" крадежей. За останні тижні було їх кілька, а ні в одному випадку виновників не знайшли..

„СТРАЖАКИ" БИЛИ, А ПОЛІЦАЙ ПРИТРИМУВАВ.

В неділю, 24. липня, відбувся в селі Вовкові, пов. Львів, відпуст у тамошньому латинському костелі, на який вибралися між іншими деякі хлопці з Жиравки. Коли ті хлопці прийшли до Вовкова, став один постерунковий їх ревідувати таки на вулиці. Один з ревідованих проти цього запротестував, а тоді постерунковий покликав на поміч „стражаків", які побили палками парубка Стефана Лиса (котрому розбили голову) і Василя Ленартовича, обох з Жиравки. Діялося це все в присутности постерункового, який згаданого Лиса підчас побоїв „стражаками" ще й притримував.

КРОВАВА ПОГОНЯ ЗА БАНДИТАМИ.

В ночі з пятниці на суботу (29. на 30. VII.) три узброєні бандити пробували вломитися до споживчої кооперативи в Полянці, пов. Львів. Бандитів сполошив війт Олекса Продиш і господар Федь Пелех, після чого вони серед стрілів кинулися до втечі. У відповідь на це війт Продиш стрілив за бандитами зі стрільби і шротом зранив у плечі одного з них, Михайла Качмарика зі Ставчан, пов. Городок. Качмарика перевезли до загального шпиталю у Львові, а за його товаришами йде погоня дальше.

ЖАХЛИВІ НАСЛІДКИ СКАЖЕНОСТИ ПСА.

В селі Ґелядзіни, біля Вильна, скажений пес покусав корову селянина Ема Шерпіха, від якої далі споживала родина молоко. Наслідки такі, що ціла родина Шерпіха, зложена з 8 осіб, захоріла на цю страшну недугу. Дружина Шерпіха і двоє дітей під впливом цієї недуги втікли до ліса.

ВЕЛИКА ПОШЕСТЬ МАЛЯРІЇ У БЕСАРАБІЇ.

В Бесарабії лютує велика пошесть малярії, яка потягає багато жертв у людях. Найбільше лютує пошесть малярії над долішним бігом Дністра і Пруту. Занотовано біля 45,000 хорих на малярію. Тому міністерство здоровля зорганізувало лікарську допомогу, яка обїжджає пошесний терен. Три лікарі захоріли на малярію, а два з них уже померли.

ФРАНЦІЯ ВИРОДЖУЄТЬСЯ.

Наслідки зменшування числа уродин у Франції стають з року на рік сумніші для всіх французьких патріотів. Ось обчислено, що з причини постійного зменшування приросту населення ставатиме до бранки в 1935 р. всього 136,000 осіб, хоч у 1930 р. було ще у Франції 258,000 новобранців, себто майже вдвоє стільки. Скількість уродин у Франції є нині на половину менша від скількости уродин перед 60 роками.

СОЛОДКІ ЧЕРЕШНІ ПРИЧИНОЮ НЕЩАСТЯ.

У Рясні Польській біля Львова абсольвент промислової школи, С. Балявендер, виліз, на прохання милої дівчини, на черешню з солодкими ягодами. Та ще не встиг зірвати кілька ягід, як зломилася галузка і ввічливий хлопець упав на землю так нещасливо, що вибив собі око і зломив підставу черепа. Тяжко раненого Балявендера відвезено до шпиталю у Львові.

В НІМЕЧЧИНІ МОЖЛИВА ГОРОЖАНСЬКА ВІЙНА

УРЯД ФОН ПАПЕНА И ГІТЛЕР ГОТУЮТЬСЯ ДО ЗАВЗЯТОЇ БОРОТЬБИ.

БЕРЛІН (Німеччина). — У відповідь на вимоги Гітлера та його організації, щоб уряд скасував постанову наглого суду про засуд на смерть пятьох членів гітлерівської „армії", які вбили комуніста робітника, фон Папен катеґорично заявив, що ніяка зовнішня сила не може вплинути на уряд у цій справі. Апель буде розглянений у звичайному порядку, а рішення дасть уряд лише на підставі судових фактів. Притім уряд рішучо заявляє, що він готовий змобілізувати всі свої сили, щоби боротися з тими, які погрозами або силою спробують перешкаджати урядови сповняти свої функції.

Гітлер далі видає алярмуючі прикази та виголошує воєвничі промови, направлені проти уряду фон Папена. Самого фон Папена він називає кривавим правителем, з яким фашисти не можуть іти на ніякий компроміс. Засудженим гітлерівцям він обіцює підтримку й говорить, що авторитет і честь цілої націонал-соціялістичної організації вимагає, щоб недопустити до кари на смерть членів організації, вбивників.

Це все напружує політичну ситуацію в Німеччині так, що можна сподіватися з дня на день вибуху горожанської війни. Цікаво, що преса, яка раніше домагалася суворих кар проти ворохобників та „політичних" убивників, тепер зовсім мовчить, а деякі ґазети пишуть, що більшість німецького народу є в засаді проти кари на смерть взагалі.

ФІНСЬКІ КОМУНІСТИ ЗАВИЛИ ВОВКАМИ ВІД МОСКОВСЬКИХ ОБІЙМІВ.

ГЕЛЬСІНҐФОРС (Фінляндія).—Родини фінських комуністів, які тисячами виемігрували були до Росії, щоб дістати там обіцяну московськими комуністами працю, тепер звернулися до фінського уряду, щоб він ратував з московської неволі їх кревних. Фінські комуністи сподівалися, згідно з московськими обіцянками, дістати в Росію працю, бо в Фінляндії безробіття все зростало. Тому вони масами переїхали до Росії, але їх там відразу пігнали на північ у далекий Сибір на лісні та інші державні праці.

Тяжкий клімат, важкі умовини праці, брак харчів, медичної допомоги й т. п. привели до того, що фінські комуністи почали вимирати сотками. Тих, що старалися вернутись до Фінляндії, або хотіли змінити працю, московські большевики проголосили „дезертирами з трудового фронту" й тяжко їх покарали, а декого навіть розстріляли.

ЗНОВУ СПЕКУЛЯЦІЯ.

МОСКВА (СССР). — Радянський уряд оголосив новий декрет, яким проголошено тяжку кару тим, що будуть спекулювати підчас недавно дозволеної „вільної" торговлі. „Вільна торговля" стрічає великі перешкоди, бо селянство не може купити собі нічого потрібного, хочби й мало які гроші. А тепер знову загроза стати спекулянтом зовсім не дає можливости продавати решток свого вбогого майна.

Харчова справа не направляється, а навпаки, все погіршується. Влада чим далі тим більше поширює терор, караючи смертю людей навіть за такі провини, як недоглял за машинами, що приводить до їх зіпсуття.

АВСТРІЯ ЙДЕ В ОБІЙМИ ФРАНЦІЇ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Парлямент ратифікував позичку від Ліґи Націй. Позичку цю Австрія отримала ціною зречення зближення з Німеччиною, до чого стремів покійний канцлер Шобер. Один з членів парляменту, після голосування, яким ратифіковано цю позичку більшістю всього двох голосів, заявив, що тепер Австрія пішла в обійми Франції й відвернулася від Німеччини.

Похорон Шобера відбувся дуже врочисто. За домовиною небіжчика йшли приблизно 60,000 народа.

ЯПОНІЇ НЕ ВИСТАРЧАЄ ВІЙСЬКА В МАНДЖУРІЇ.

ШАНГАЙ (Китай). — В місцевих военних колах пояснюють відхід Японії з провінції Джегол тим, що в Японії тепер не вистарчає війська в Манджурії, щоб розширювати свою окупацію. Багато війська занято здавлюванням постійних повстань у Манджурії.

Та віхто не має сумніву в тому, що Японія скоро знову розпічне свій наступ на провінцію Джегол та внутрішню Монголію. Японське командування заявляє, що на кордоні з провінцією Джегол наступило заспокоєння, а тому нема потреби наступати на Джегол.

НЕМА ГРОШЕЙ НА МАНЕВРИ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Румунська армія в біжучому році не буде мати маневрів. Не відбудуться також і короткотермінові курси для офіцирів генерального штабу. Причиною цього є дуже тяжке матеріяльне становище в Румунії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРИТЯГАЙМО МОЛОДЬ, ПОКИ ЧАС.

Українська іміґрація в Америці переживає момент, який постійно зменшує число тих людей, що тут жили переходово. Їх чимраз менше. В той спосіб закріплюється тут наш стан посідання, бо подавляюча більшість старих іміґрантів погодилася вже з тим, що тут буде жити до кінця життя. Число тут родженої молоді зростає з кождим роком до великих розмірів, і вже недалекий час, коли вона буде тут рішаючим чинником. А тимсамим заважить на цілім нашім дальшім життю.

Оте все повинно заставити цілу нашу стару іміґрацію до присвячення більшої й серіознішої уваги справі притягнення нашої молоді до нашого українського життя в Америці, до наших установ і до наших ідеалів. Ота справа займає тепер цілком природно увагу й У. Н. Союза, бо без притягнення молоді до нашої орґанізації нема виглядів на дійсний розвиток цеї установи. І от тому взялася наша орґанізація за змодернізування своїх родів обезпечень. І тому саме видвигнула клич злуки відділів У. Н. Союза.

Ми, Українці звикли самі себе характеризувати індивідуалістами, себто тими, котрі попри добрі сторони, звязані з тою прикметою, не звикли до дисципліни, підпорядкування себе під авторитет задля вищої цілі, а тимсамим не способні до гуртового ділання. Багато в тім правди, що ми є більше склонні до анархізму, ніж до кооперації під одним проводом і одною ідеєю. Це дається відчувати не тільки в нашім загальнім народнім житті в старім краю і тут на іміґрації, але навіть і в нашій орґанізації. Бо саме головно через ту нашу індивідуалістичну чи анархістичну прикмету так важко довести нам в У. Н. Союзі по ріжних місцевостях до довершення такої простої й корисної акції, як злука дрібних відділів У. Н. Союза в фінансово й чисельно сильні одиниці. Наші орґанізаційні поїздки, як і листування з нашою молодю, переконали нас наглядно, що до розбитих і дрібних Союзових відділів ми молодіжи не притягнемо. Ми набрали переконання, що наша молодь розбігається в багатьох місцевостях тому, що нема відповідних українських клюбів чи галь, де вона могла би гуртуватись. А тому всьому можна би легко зарадити, коли би побудували, де тільки можливо, доми У. Н. Союза. А цього при злуці відділів не так важко доконати. Дотого злука відділів довела би до створення сильних Союзових відділів, які імпонувалиб молоді і які могли би їй дати те, чого дрібні відділи дати не в силі. Тож чому противитися добрій справі?

МОСКОВСЬКІ КОМУНІСТИЧНІ ДОСТОЙНИКИ НА УКРАЇНІ.

На початку липня в Харкові відбулася третя всеукраїнська конференція комуністичної партії большевиків України. Згідно з конституцією Радянської України зїзди та конференції комуністичної партії та зїзди рад мають дуже широкі права: „комуністи України" можуть що дня проголосити українську радянську републику, незалежною, від Москви державою. Так у конституції; але на практиці **Москва дивиться на Україну з її міліонами людей і з її територією, трохи меншою ніж Німеччина, як на свою кольонію.** „Комуністи України" знають добре, що тільки московські баґнети тримають їх на Україні. Через те ці „большевики України" виконують без суперечки кожний наказ своїх московських старших братів.

На Україні голод. Тисячі людей гинуть злою голодовою смертю. Здавалось би, що комуністична конференція в Харкові мусілаб у першу чергу знайти засоби для ратування українських робітників і селян від голоду. Але де там! **На цій конференції не чути було навіть слова „голод"!** На Україні „все мовчить, бо благоденствує", як колись за Шевченкового життя.

Першим словом конференції „большевиків України" було — звернення до диктатора Сталіна в Москву. Ви думаєте, що може з докором, що він обідрав Україну до голого тіла і тепер не дає їй допомоги? Ні, навпаки: **„комуністи України" каються в своїх гріхах і помилках** та обіцюють, що далі помилок не будуть робити. — „Однак, — писано в листі, — в своїй роботі на головній відповідальній ділянці, в керуванні сільським господарством, комуністична партія України зробила ряд помилок, що привели до невиконання пляну хлібозаготівель та пляну засівної кампанії" („Известия", 7. липня 1932 р.).

Отже виходить, що ще не досить дерли шкіру „комуністи України" з українського селянина! Москві все мало. Харківські большевики пишуть Сталінови в Москву, що вони „винні", хоч треба признати, що вони старанно виконували всі московські декрети, до тої міри, що **українські селяни не мають тепер ні фунта збіжа. За голод і недосів на Україні винна сама Москва зі своїми надмірними вимогами до України,** але врешті вина падає на Харків! Ще на весні 1932 року московські ґазети писали, що, мовляв, „Україна ганебно пасе задніх" у справі хлібних податків. А тепер сам голова правительства Радянського Союза, п. Молотов, приїхав у Харків і проливає крокодилячі сльози. „Плян засівний тут не виконаний, а в ряді районів **через помилки, зроблені в час хлібозаготівель, утворилося тяжке харчове положення"** (просто голод.—Ред).

Молотов приїхав до Харкова й вичитує „комуністам України" їхні „помилки".

Він у своїй промові на харківській конференції зазначив, що **на Україні** „часто-густо **райони й колективні господарства**, викoнавши хлібозаготівельний плян, **діставали нові завдання, і це робилося** по **три й чотири рази".** Молотов усі ці „помилки" продиктованого з Москви здирства приписує „комуністам України", й тільки їм. Бож, дійсно, навіть на цій москво-послушній конференції чути було несміливі голоси, що, мовляв, **якби не так багато вимагала Москва збіжа, то Україна не голодувалаб.** Молотова такий „сепаратизм" надзвичайно обурив. Він заявив у своїй промові: „Тепер є спроби замазати недостачі роботи сільського господарства на Україні й скинути вину **на „зовнішні" причини,** на розмір хлібозаготівельного пляну... Тепер пробують пояснювати зазначені факти (голод. — Ред.) **розміром** торішнього хлібозаготівельного пляну й пробують із цього робити висновок про конечність перегляду пляну хлібозаготівлі, поставленого на цей рік".

На якенебудь зменшення податку для України Москва рішучо не хоче погодитись, хоч Молотови, Сталіни, Кагановичі й інша банда паразитів знає добре, **що це моглоб трохи полекшити голод на Україні.** Бо сам Молотов знає, що „значіння України в сільському господарстві виключно велике". Деж пак не велике! Хоч **Радянська Україна числом своєї людности не перевищує пятої частини населення Радянського Союзу, але збіжевого податку мусить платити цілу третину.**

Сили українського народа підірвані. На Радянській Україні цеї весни засіяно на 2 міліони гектарів менше ніж у році 1931. Московські диктатори самі бачать, що їхня **колективізація привела людність до голоду.** Каганович, що приїхав з Молотовом з Москви „по ревізії" в Харків, нарікає, що на Україні погано полють буряки. Цей панок теж придобряється до українського замученого селянства, лицемірно протестує проти диктатури комуністів у колективних господарствах і навіть проголошує таке: „Треба орґанізувати справу так, щоби була повна контроля над управою" (колгоспів).

Ці слова московських комуністичних міністрів і обіцянки — це тасама давно відома політика, якій дала назву ще російська цариця Катерина II.: **лисячий хвіст і вовчі зуби.** Тепер московські комісарі лисячим хвотом замітають сліди своєї діяльности, щоб приспати увагу українського народа. А де треба буде, вони покажуть свої вовчі зуби.

М. О.

ВІСТИ ЗІ СОВІТСЬКОГО КОРДОНУ НА ВОЛИНІ.

З пограничних траґедій.

Мешканці Крилівських хуторів, майківської волости на Рівенщині, в минулому тижні були свідками варварського випадку на границі по совітському боці. В полудень з Радянщини хотіли перейти на польську територію два втікачі неляни. Колиж зауважила їх большевицька сторожа, втікаючі почали бігти що сил до границі. Але над самою границею один з утікаючих трапив на кільчасті дроти і впав з виснаження, другомуж вдалося щаславо перейти на цей бік. Полишеного втікача большевицькі жовніри забрали з дротів і повісили кілька кроків від границі на дереві. Труп нещасного висів на дереві кілька днів. Подібні випадки трапляються на границі „робітничо-селянського раю" дуже часто.

Посилки з продуктами конфіскують.

Як довідуємось, посилки з живністю, які пересилано звідси для Німців-кольоністів над Чорним морем на Україні, большевики сконфіскували, вимагаючи, щоби замісць посилок з живністю (споживчими артикулами) пересилано гроші, за які щойно в большевицьких кооперативах по тамошніх цінах будуть купукупувати продукти.

Ще один утікач з „червоного раю".

Дня 3-го липня біля села Борщівка, рівенського повіту, перейшов границю на цей бік червоноармієць з пограничної сторожі на відтинку „Застава Лашанівська". По переході границі сам зголосився на стражниці КОП у Борщівці і віддав зброю. Втечу з „червоного раю" пояснює слідуючим: є сином хлібороба з Херсонщини, ціле майно родини большевики сконфіскували, забравши до колективу, родину вислано на Сибір, а його забрали до війська. По шестимісячній службі в війську і по зложенні присяги його вислали до села Лашанівки. Підчас оглядин разом з ґрупою жовнірів терену над границею втікач на очах червоноармійців і селян перейшов границю на польський бік. Червоноармійці дали до нього кілька стрілів, але даремно. — („Новий Час").

В. Савіцький.

Ніякий культурний нарід не може обійтися без шкільного Товариства, яке в національній державі стає клітиною державно-освітного апарату, а в мішаній — доповнює її занедбання чи недогляди в освітній роботі. — Скількиж більше значіння для бездержавного українського народу має „Рідна Школа" в старому краю! Памятаймо на це!

КОНҐРЕС МОРМОНІВ.

В найближчих днях має відбутися в Празі конґре мормонів з цілої Европи. Головуватиме на цьому конґресі визначний член секти мормонів і знаменитий педаґоґ, д-р Іван Вітзесе, один з дванацятьох апостолів мормонської секти.

Та цікава американська секта є сьогодні поширена на цілому світі; в самій тільки Европі має вона 90,000 членів, у тому числі 700 місіонарів. Чехословацьку місію мормонської секти засновано перед трома роками. На її чолі стоїть Артур Ґете.

Майже всі мормонські місіонарі це дуже молоді люди, які працюють без ніякої заплати. Таку безплатну місіонарську працю на протязі одного року передбачає для кожного новопринятого — статут секти. Таку однорічну безплатну місіонарську (проповідницьку) працю вважають у мормонській секті доброю заправою до духа та дисципліни, які панують у секті.

Полігамію, яку пропаґувала секта мормонів у перших десятиліттях свойого існування, мормони закинули вже давно. Під цю пору багато мормонів є батьками зразкових родин. Численне потомство вважають мормони божим благословенням. Один із засадничих обовязків родичів є приготовляти дітей від найранішої молодости до практичного життя.

Першорядне значіння приписують мормони фізичному здоровлю. Цілий їхній спосіб життя є управильнений низкою приписів, які м. ін. забороняють пити такі напитки, як чай або кава. Не вільно їм курити ні пити.

Мормонська секта повстала в Північній Америці біля 1820 року. Її наука, це мішанина ріжних релігій: у ній є ідеї політеїзму, віри в переселення душ, а зпочатку також полігамії та спільности майна і жінок.

На цілому світі є поверх пів міліона мормонів.

Гріш, що даш на рідні школи,
Не пропащий гріш ніколи.
Вернеться, зросте він згодом
В міліони між народом.

А віддасть його Вкраїні
Молоде те покоління,
Що у рідній вчилось школі
Добувати долі-волі.

НА ТАТАРСЬКІМ ШЛЯХУ.

(9)

Призираючися ліпше скалі і стінам дебри, Кордиш сказав:

— Дебра не цілком щільно заплішена. Між каменем і лівою стіною коня пропхав би. Возьміть наліво.

Ярнович справив коня наліво. Кінь ішов, та трівожно пирхаючи. Коли всунув голову між камінь і стіну дебри, заформав і подався назад. Що, всилуваний Ярновичем, зробив крок вперед, то знов подався взад. Кінь скочив вперед, бо їздець аж розтяв йому шкіру остро гом. Та, всунувши голову в щілину, так сіпнув собою взад, що аж сів і Ярновича трохи не скинув під передні ноги слідуючого коня. Тепер вже ніяка сила не могла коня рушити з місця.

— Що то може бути, що кінь так боїться? — Кордиш подумав. — Не виключене, що там засіли Татари. Цеж не для коня пригина боятися...

Кордиш оглянув свої обі пістолі, чи вони готові до стрілу. Зліз з коня і з одною пістолею в одній руці, з другою в другій пішов у ту шкалубину. Побачив, що вона заплішена чимось білим. Простягнув руку, доторкнувся, призирається, а то кінь! Зарізаний, кровю обіллятий, білий кінь. Тепер Кордиш зрозумів опозицію Ярновичевого коня. То запах кінської крови трівожив і відкидав його. Кордиш закляв. Татари вибрали таке місце, що того зарізаного коня не легко було спекатися. Його треба би арканами витягнути з дебри в степ. Через таке тягнення замарали би його кровю решту дебри. Він подумав:

— Покищо треба би того коня бодай відси усунути, щоби від проходу вступився запах крови. Тут дебра широка, місця досить. З дебри можна буде витягнути його хіба аж тоді, коли стужавіє і вже кров не буде текти.

Кордиш вернувся до товаришів і сказав:

— Будемо відпочивати аж поза північ, бо скорше перешкоди не усунемо.

Козаки позіскакували з коней. Чотири вийшли поза камінь, попривязували аркани до ніг коня і відсунули його троха на бік. Місце, на котрім до цеї пори лежав, як могли, так очистили з крови і насипали свіжої чистої землі. Коли це зробили, вернулися до гурту відпочивати. Ярнович троха не плакав, та годі було інакше. Козаки полягали спати, поставивши на обох кінцях дебри варту.

Кордиш встав перший. Розбудив вісьмох козаків, пропхався з ними поза камінь і вийшов з дебри. Козаки, котрі вартували при виході, сказали, що не бачили нічого, не чули нічого. Кордиш казав козакам пробувати, чи за камінь не дасться вивести бодай пара коней, щоби ними з дебри виволікти зарізаного коня.

Ще не йшло. Що кінь висунеться зпоза каменя до половини, то запирхає і подається взад.

— Може порох забє запах крови, — Кордиш сказав. — Ідіть до коней і як почуєте порох, то зараз підганяйте їх! Козаки вернулися і посідали на коні. Кордиш взяв жменю пороху, насипав перед виходом на землю і підпалив. Козаки потисли і пара коней, один кінь за другим вистрибнули зза каменя. Козаки попричіпали до них аркани, другими кінцями попривязувані до татарського коня, і так те стерво витягли з дебри в степ.

Коли перешкода вже була усунена, в степ виїхали всі козаки. Саме тоді знов став дути сильний вітер, такий, як вчера. Також так, як вчера, небо затяглося чорною хмарою. Кордиш роззирався по землі, щоби знайти тропу чамбула.

— Погано! — сказав. — Тут вони неначе розбрилися. Масової тропи нема ніде. Сліди розходяться на всі боки. Більший гурток поїхав просто.

— То хіба той гурток, що з отаманом — замітив Ярнович, — мабуть там буде також моя дитина.

— Тепер мусимо ступати дуже обережно, щоби нас не обскочили, — сказав Кордиш. — Далі підемо вже не вкупі, а каблуком.

Кордиш розпустив козаків довгою лінією, в середині випуклою до напряму їх походу. Каблук рушив з місця. Їхали не довше, як чверть години і станули. Стануди, бо побачили... татарський улус. Той улус був ще далеко і вже недалеко. Був задалеко, щоби розпізнати людей; був заблизько, щоби не бачити аулів, та що між ними увихаються якісь темні пункти... очевидно, люди.

Янович глянув крізь льорнетку і каже:

— То спардві татарський улус.

— Щож нам тепер діяти? — спитав Кордиш. — Силою вже нічого не зробимо, бо чамбул вже дома і дістане підмогу з аула.

— Може по доброму дістану мою дитину, — сказав Ярнович. — Зобовяжуся дати великий окуп. Дам цілий мій маеток. Як Татарин не увірить, лишуся за заложника.

— Ви могли би з Татарином торгуватися, як би сюди прийшли з якою обезпечаючою вас грамотою. Без неї Татарин і вас вхопить. З вами і всі ми пішли би в татарські лика. Як схочете з ним торгуватися, то вперед ми мусіли би обезпечити себе якось так, щоби Татари не могли взяти нас ні силою ні підступом... Бачите? Вже перед нами не втікають, а навпаки, ідуть на нас!

Від улуса справді підходив гурток їздців.

— А то що за знаки? — спитав один козак, показуючи рукою направо і паліво.

— Там стовп диму і там стовп, — відповів Кордиш. — Бачу, між нами і улусом також куриться. То не що інше, як сиґнали. Татари обступають нас. Нам треба зараз вертатися до дебри, бо інакше від неї відріжуть нас.

— Я мав би мою дитину лишити в татарських руках? Ви мене покинете тут? — Ярнович спитав жалісно і з докором.

— Як хочете спасти вашу дитину, то передовсім мусите пильнуватися, щоби самому не наложити головою і щоби не попасти в татарські лика. Вертаймося до тої дебри. Там подумаємо, що нам далі діяти. Нам треба як найскорше назад. Гляньте, яке небо. За хвилю будемо мати зливу таку, що в порівнанню з нею вчерашна була жартом. Як прийде хмаролом, то в короткім часі дебра переміниться в ріку і на той бік гори не пропустить нас.

Кордиш обернув коня і почвалав назад в сторону дебри. Ще коли він стояв коло Ярновича, стали падати тяжкі каплі дощу і ранішнє сонце неначе би назад запалося під землю. Ледви козак пустився назад, блиснуло і загреміло так, що аж кінь скочив, та став форкати. З неба пустився дощ, який козака відразу змочив до нитки. Він чув за собою тупіт. Це був для нього доказ, що товариші пішли за його приміром.

— Це добре, що така буря розшалілася, — погадав. — Як проберемося на той бік, то погоня за нами не піде, бо дебра вже буде рвучим потоком. Нас, міркую, ще пропустить.

Козак вже віхав у дебру. Вже підїхав до вужчого місця. А все ще їхав чвалом. Нараз кінь так скочив у зад, що перекинувся. В темряві не бачив, що поперек дебри у висоті шиї коня протягнений аркан. Вдаривши об аркан шиєю, раптом подався взад. Перекинувшися, їздця, очевидно, скинув. Хоч Кордиш не знав причини, він був задобрим їздцем, щоби коневи дати привалити себе. Ще заки кінь ляг на плечі Кордиш зсунувся з нього і відскочив на бік. Та в тій хвили оперезав його аркан. Тепер Кордиш зміркував, що з ним сталося. Не могло бути інакше, як тільки так, що десь тут з боку засів був Татарин з арканом. Одна рука Кордиша була вільна. Він вихопив зза пояса ножа, щоби аркан розтяти. На його біду Татарин зараз, скоро його вхопив на аркан, справив коня в степ і за собою потягнув Кордиша. Ніж зачепився об якийсь кущик і вихопився з руки. Тягнений по земли вдарив головою в камінь і втратив тяму. Татарин заволік спійманого в кущі, де дожидали його товариші. Вони козака звязали і лишивши його, пішли спробувати, чи не поталанить ще кого спіймати.

Тепер в дебру віхали всі козаки нараз. Перший впав з коня, бо й його кінь вдарив шиєю об аркан. Коли перекинувся ще один кінь, тоді третий з черги козак вгадав, яка причина. Шахнув шаблею і аркана протяв. Ще лиш той камінь в дебрі загаяв їх троха. Пропхавшися на той бік, поїхали чвалом далі. Щораз далі й далі. Зупинилися відпочати аж під тернистим полем. Що лиш там помітили, що між ними нема їх отамана. Гадали, що ще надїде. Надійшла ніч, та він таки не зявився. Ярнович доконче хотів ждати до його приїзду, бо гадав порадитися з ним, що далі робити, щоби Ксеню видобути з татарських рук. Там, де товариство зупинилося, воно тепер було цілком безпечне. В надії, що Кордиш може ще в ночи надїде, порішено переночувати коло тернистого поля. Ніч пройшла, зійшло сонце, Кордиш таки не надїхав.

— Що я зроблю? Що я зроблю?! — Ярнович зойкав плаксиво. — Тепер ні в кут, ні в двері.

— Для вас є тільки одна рада — промовив до нього один козак. — Зібрати, або як вже маєте, виймити зі скрині, чи викопати з землі пригорщу золота. З тим золотом вишліть когось до Аділя, нехай вашу доньку викупить.

— А як він вже продав кому, або й вже собі взяв?

— Як продав, то той, що купив, перепродасть вам.

— А як не схоче?

(Далі буде).

КРАЇНА ВІЦЕКОРОЛЯ Й МАГАРАДЖ.

(ПОЛІТИЧНИЙ УСТРІЙ ІНДІЇ).

Чарівний край.

Яким символом представимо собі Індію? Обвішаний клейнотами магараджа, наче постать з 1001 ночі, творить не менше разячий контраст до обтягненого бронзовою шкірою кістяка, що представляє парія знад малярічних побереж Ґанґу, як гарненька баядера до анахорета Ґандія. Котра з тих постатей є характерестичним представником Індії? Хто володіє кількасот міліонами її мешкканців: неморальні князі, що за одну поїздку до Европи лишають у париських нічних льокалях байонські суми, чи аскетичний старець, що жиє козячим молоком? Ось питання, що мимоволі насувається на згадку про цю дивну країну.

Тому, коли недавня конференція „круглого стола" познайомила нас з цілим рядом економічних представників індійського політичного світу, не легко було зорієнтуватися, що вони собою представляють та яке між ними відношення. А що в найближчому майбутньому індія знов може принести неодну несподіванку, не від речі булоб дещо познайомитися з її політичним устроєм, бо саме за його зміну розгорілася боротьба, що стягнула увагу цілого світа на цей казочний край.

Минуле Індії.

Щоб зрозуміти, чому нинішна Індія саме так дивно зорґанізована під політичним оглядом треба кинути оком у її історію. В часах, коли европейські фльоти появилися на водах Індії, вона не творила ніякого суцільного політичного орґанізму, лише розпадалася на безліч суверенних та васальних держав. Такий стан дав змогу британській дипльоматії невеликими розмірно силами опанувати цю велику країну. Так звана східно-індійська кампанія, що мала від лондонського уряду широкі повновласти на терені Індії, перш за все вміло вихіснувала міжусобиці індійських князів. Робила це звичайно в цей спосіб, що інтервенювала по стороні одного з них і таким чином за одним замахом опановувала краї обох. Побідженого ворога проганяла, а його землі замінювала в анґлійську кольоніяльну провінцію; побідного союзника лишала при престолі, але окутувала його сіткою своїх впливів. Крім того кілька індійських володарів повідпродували свої землі Анґлії, деякі повідступлювали їх в заміну за старшинські степені в британській армії та інші відзначення. Простір безпосередних анґлійських володінь ріс, а рівномірно з тим затіснялася зверхність над „незалежними" державами. Тим способом 1876 р. Індія зростає в один конґльомерат ріжних князівств і одержує назву „імперії".

Володарі Індії.

Індією рядить анґлійський державний секретар, що має при собі дорадчий орган, т. зв. „індійську раду". В Дельгі є окремий уряд, що кермує індійською адміністрацією на місці. На його чолі стоїть намісник з відомим титулом віцекороля. Саме правління ділиться на 11 департаментів, що кермують поодинокими ділянками державного життя.

Індія — країна дуже простора та ріжноманітна, тому її адміністрація не є зорганізована у дві інстанції, як у більшости европейських держав, лише в три, а також не має суворої орґанізаційної схеми. Адміністраційні одиниці найвищого степеня не мають навіть спільної назви: деякі з них звуться провінціями, інші президентурами. Нижчою адміністраційною одиницею є дивізія з комісарем на чолі; вона розпадається на дистрикти.

Розбудження індійської національної свідомости заставило Анґлійців дещо звільнити цей абсолютистичний режім, хочби позірно. З цією метою в 1919 році зорґанізували в Індії парлямент, вже незалежний від уряду, під назвою Індієн Леджіслетюр. Вартість цієї інституції для Індійців дуже проблематична, бо Анґлійці наложили їй такий каґанець, що вона мимоволі нагадує самоврядування одної з демократичних републик Середньої Европи... І так всі справи, що відносяться до публичної безпеки, може віцекороль після своєї волі знимати з порядку нарад, а крім того прислугує йому у всіх ділянках право вета.

Дещо дивною може видатися згадка про закордонні справи, коли ходить про кольонію, а все таки й у тій ділянці Індія виступає деколи як самостійна одиниця і висилає представників на конференції британської імперії нарівні з домініями, а навіть на париській конференції мала своїх відпоручників.

Не диво, що індійський національний рух не вихіснове тих „вільних трубун" і поза ними зорґанізував більш авторитетну власть у постаті т. зв. конґресу. Як бачимо, Індійці більше тверезо глядять на парляментарну милостиню, ніж деякі европейські національні меншини...

Магараджі.

Ми до цього часу розглядали наче одну половину Індії — зевропеїзовану, построєну на основах демократичного парляментаризму. Побіч неї жиє своїм життям друга Індія — консервативна, дійсно екзотична, а творять її ті васальні держави, що про них згадано вже передше. Є їх щось понад 600, розкинених по всій Індії, по одній або кілька. Панує в них феодальний устрій: поодинокі володарі, що самі є васалями анґлійського короля, мають ще своїх васалів, так, як це було колись і в Европі.

Очевидно, відповідно до розмірів держави, індійські володарі мусять між собою ріжнитися і значінням, тож є вони поділені на кілька кляс, а двірський церемоніял кожній з них приписує інші почести. У нас кожного індійського князя називають магараджою, хоч це є лише один з титулів, таксамо, як король не є ідентичний з европейським монархом. Як історія Европи говорить не лише про королівства, але й про князівства, ґрафства, баронії, епископства, абатства та інші роди світських і духовних монархій, подібно в Індії побіч магараджі стрічаємо меньше-більше рівнорядні титули нізама, голькара, а також нижчі раджі, яґіра та інші.

Зрештою не сам титул рішає про престіж індійського князя, а в першій мірі ступінь його залежности від центрального уряду. А може він бути дуже ріжний: деякі князі мусять вдоволятися самим гарним титулом, коли тимчасом інші, як могутній володар Джайпуру, підчиняються Анґлії лише в деяких справах. Про силу цієї залежности ріжає не лише величина держави, але і її стратеґічне положення. Енклява, положена серед індостанської низини, перетятої у всіх напрямках густою сіткою залізничих шляхів, не може мати такої свободи, як приміром Кашмір, що лежить у неприступній верховині на границі Тибету й Афґаністану. Не диво, що кашмірський магараджа має навіть власну армію і є майже номінальним васалем Анґлії, що — мимоходом кажучи — простором є мало що більше від його держави.

Три найбільші князівства (Гайдерабад, Кашмір та Мисора) підлягають безпосередно віцекоролеві, тому є вилучені з провінцій. В кожнім з них постійно знаходиться британський представник, т. зв. резидент, що має уважати, чи князь льояльний супроти Анґлії та чи не надуживає своєї власти. Ґрупи менших держав, положених біля себе, творять т. зв. аґенції під наглядом високого британського урядника з титулом аґента, якому підлягають т. зв. аґенти-асистенти, що резидують при дворах поодиноких князів. Зате дрібніші держави, поодиноко розкинені, входять у склад британських провінцій, які їх окружують, та підпадають під контролю ґубернаторів.

Індійські скарби.

Індійські князі давніше навіть мали право дипльоматичних зносин, але нині їхня власть розтягається виключно на внутрішні справи. Зате в тій ділянці мають вони вповні вільну руку, коли не брати під увагу британської контролі. В індійських державах нема ані тіни парляментаризму: вони є типовими, абсолютистичними монархіями. Кожний магараджа чи раджа є не лише головою своєї держави але й її власником.

Князь лучить у своїх руках не лише виконавчу власть з законодатною, але й зі судейською; хіба поважніші справи належать до британських судів. Його піддані не мають ніяких горожанських прав; лише Анґлійці, що жиють на території князівства, користуються вольностями, які індійська конституція признає мешканцям безпосередних британських провінцій.

Зрештою крім тих прав з більше моральним значінням, мають індійські князі також і дещо реальніші, а саме в ділянці скарбу. Державне майно є там тотожне з княжим; таксамо і установлення буджету належить до князя. Він, звичайно, вміє тим правом користуватися, тож у деяких індійських краях третина, а то й більша частина державних доходів іде на видатки двора. Завдяки таким відносинам деякі індійські князі призбирали прямо казочні скарби; прим. нізама Гайдерабаду уважають найбогатшою людиною світу; його жемчугів не вспіли ще точно оцінити. Словом — „посада" індійського князя незгірша; у всякому разі куди краща від европейського конституційного короля. Здається що неодин з европейських Божих помазанців волів би коло себе мати резидента ніж парлямент або диктатора.

Опікуни.

Такі гарні умовини завдячують індійські князі перш за все свойому британському опікунові, що має обовязок ґарантувати безпеку їхньому володінню, як зовнішну так і внутрішню. Зовнішня небезпека може грозити хіба кільком прикордонним державам, бо решта або творить енкляви серед британських провінцій, або межує з другими васальними державами, які не мають ніякої збройної сили. Внутрішнього ладу бережуть анґлійські ґарнізони. Крім того віцекороль полагоджує спори між поодинокими князями.

За таку опіку деякі з них мусять платити постійну данину, а коли який не може вивязатися з тих грошевих зобовязань, з ним поступають як з усяким іншим невиплатним довжником: британський уряд „заінтабулюється" на його „нерухомостях", або іншими словами — прилучує його державу до своїх посілостей.

Але такі „екзекуції" надто часто не трапляються, тому індійські князі назагал є вповні вдоволені своєю судьбою та британським протекторатом. Якби його не було, вони певно не вспілиб задержати до XX століття свойого неймовірно великого стану посідання.

Знову британському кольоніяльному урядові дуже догідно опиратися на багату та впливову верству князів, що держать в карбах своїх підданих. Словом — індійські князі творять своєрідні буфори, що хоронять Анґлію перед ударами індійського демократизму.

Співжиття.

Через ту схожість інтересів витворилося таке ідиллічне співжиття між наїзниками і народними князями, а з другої сторони — антаґонізм між тими останніми та індійським національним рухом. Як бачимо, внутрішне положення Індії нагадує Італію в половині минулого століття і якщо події дальше анальоґічно розвиватимуться, то всіх нізамів, голькарів та інших магарадж стріне та сама судьба, що сімдесять літ тому — неаполітанського короля, папу, великого князя Тоскани та їхніх безталанних товаришів. А число безробітних зрослоб тоді на 600 людей...

Так представляється індійське тло, на якому разураз приходить до ріжних буч. Як бачимо, тамошня ситуація не легка до опанування, навіть для таких добрих політиків як Анґлійці. Всяка реформа політичного устрою Індії нарушує не лише анґлійський стан посідання безпосередно, але й підтинає силу князів, що з певних союзників кольоніяльного правління моглиб замінитися в його ворогів. Разом з політичними, вони сильно утруднювалиб уведення до такої пестрої країни домініяльного устрою, що до цього часу панує лише в краях з більшістю населення европейського походження.

Як запрягти до спільного державного воза Індійця з мусулманином? Як посадити побіч себе в посольських лавах бpаміна і парія? А накінець — як підчинити високоуроджених магарадж „плебейському парляментові? — ось питання, що сплутані разом, творять правдивий ґордійський вузол. А не розвяже його британський уряд, так протне — індійська революція.

Богдан Галайчук.
(„Новий Час")

ПИСЬМО ДО РЕДАКЦІЇ.

Серпень 22, 1932.
Ню Йорк.

Поважаний п. Редакторе!

У двох числах Вашої часописи — від 4-го й 13-го Серпня цього року, були поміщені два вірші: один під назвою „Праця", під котрим підписався Павло Сеньків, а другий під назвою „Безробіття", підписаний М. Кудринським.

Оба ці вірші переписані майже слово в слово з моїх віршів під такими ж назвами, які знаходяться у збірнику моїх віршів під назвою „Змагання" і які були написані мною ще в 1917-тім році.

Будте ласкаві поправити цю помилку, за що зістаюся сердечно вдячним.

З поважанням
Володимир Сиротенко.

Перед скляною шафою, в якій замкнувся штукар, що писується голодівкою, стоять гості. Одна з пань питається послугача:

— Щож він бідний дістає за це, що так голодує?

— Денно пять долярів і цілий харч — пояснює послугач.

Михайло Зощенко.

ПРОШАК.

Став один прошак заходити до мене. Хлоп як мур: як згинав ногу, тріскали йому штани, а безсоромний, що аж страх. Стукав у мої двері пястуками та не говорив, як звичайно: „Дайте, що ваша ласка, горожанине", лише: „Чи можете, горожанине, жертвувати щось безробітному?"

Дав я йому раз, другий та третій. Аж вкінці повідаю:

— Маєш тут, серденько, пів рубля, та відчепися, ради Бога. В праці перешкоджуєш мені... Скорше, ніж за тиждень, не показуйся мені на очі.

Точно за тиждень прийшов прошак знову. Привитався зі мною, як зі старим знакомим, та весело усміхнувся. Спитав, що пишу.

Я дав йому пів рубля. Прошак кивнув головою тай пішов.

І що тижня, в пятницю приходив до мене, діставав свого пів рубля, подавав мені руку та відходив.

Аж якось, як дістав гроші, став переступати з ноги на ногу тай каже:

— Додатиб, горожане, треба. Аж лячно, як усе дорожіє.

Розвеселила мене його безсоромність, та я додав. Аж вкінці, цими днями було це, знову приходить до мене. Я не мав грошей.

— Не маю тепер, — повідаю — серденько. Колись іншим разом.

— Як то, — питає — іншим разом? Ти дав слово... плати зараз.

— Як, — кажу — можеш домагатися того?

— Що мені там, плати зараз. Я не годжуся — повідає — чекати.

Глянув я на нього — бачу, не жартує. Говорить поважно, образливо, навіть кричати став на мене.

— Що мене це все обходить — повідає — я нічого не знаю.

— Послухай, — кажу — баранячо голово, призадумайся, як можеш щось такого вимагати від мене?

Позичив я в сусіда пів рубля — дав йому. Взяв гроші тай не прощаючись відійшов.

Більше до мене не приходив — певно обидився.

— Панно Ірко, мені снилося, що я вас поцілував, одначе зараз пробудився.

— Бо я певно дала вам в лице.

Батько (до синка): Щораз ліпше! Тамтого місяця був ти передостанній в клясі, а цього місяця — останній!

Синок: Тату, щож я тому винен, що той, що був останній, захорував?

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1933.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у багатьох тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошування поміж американськими Українцями. Хто має який бізнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людей, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона, 34 кв. цалів, коштує $27.00; половина $13.50; чверть $9.00; осьма часть $4.00; перша й остання сторона в части оголошень по $33.00. Хто хотів би в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії то значить, що його оголошення буде стільки дорожче коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить знаходитися в редакції по день 30 серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати безпосередно. Оголошення на кредит безсумнівно не будуть друкуватися.

Фотографії Братств і Товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які є при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не є при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не будеться поміщувати у календари), хотілиб, аби їх фотографії були поміщені в календари на 1933 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $8.50. Ці гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"
81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

Добрий спосіб.

— Не купую більше ні папіросів, ні цигар, ні тютюну.

— Чому?

— Хочу відзвичаїти моїх знакомих від куріння.

ЧОМУ В ЯПОНІЇ ТІСНО?

Японія має сьогодні, разом із Кореєю, понад 90 міліонів населення, себто між великими державами є вона найгустіше заселеним краєм. До того ще у корінній Японії (острів Ніпон) тільки одна шеста частина землі надається під управу ріллі й тому край ніяк не може виживити населення. Отже людність мусить раз-у-раз виселюватися, шукати прожитку між чужими. Та не легко це їй приходить. У Китаї Японець не може вдержатися як надто дорогий робітник; Злучені Держави Америки, Канада та Австралія дають йому дозвіл на вїзд тільки у виїмкових випадках, а південна Америка, що правда, впускає їх, але не любить як надто пильних конкурентів-робітників.

Та розглянувшись у відносинах, бачимо зі здивуванням, що Японія має ще досить власної землі, а саме цілий острів Єсо (Гокаідо) та сумежну з ним громаду островів (Курилі), які ще дуже рідко заселені та могли би виживити ще багато міліонів людей. Чомуж воно так? А тому, що кругом Гокаіда й Курилів пливе зимна як лід морська течія, що випливає з Охотського моря, минає острів Сахалін і біля згаданих країв зовсім охолоджує теплу течію Куро-Сіво (чорна течія), яка могла би замінити Гокаідо разом із Курилями у рай на землі. А так підсоння цих країв тільки відстрашує розпещених природою Японців.

Багато з нас, що побували підчас війни в полоні в східньому Сибірі, знає з власного досвіду тамошню гостру зиму, але то ніщо проти тих страшних снігових хуртовин, які шаліють зимою понад Гокаідом. Дослідники підбігунових околиць, що закоштували нераз цілої грози полярної бурі, кажуть, що їй цілком дорівнюють заметілі зі снігу та граду, що женуть зі шаленою скорістю 100 кільометрів на годину, при 40 ступнях зимна, понад глибоко засніжене Гокаідо.

А тимчасом цей рай дає в літі рільникові подостатком усього, чого він тільки хоче. Знаменитий чорнозем родить над сподівання добре. Удається всяке збіже, родять всякі овочеві дерева, бджоли збирають багато доброго меду, корови дають дуже товсте молоко, в лісах росте всяка деревина, в землі багато ріжних корисних копалин (вугля, ріжні руди, тощо), водяна сила може порушувати багато млинів та турбін, біля горячих мінеральних джерел можнаб уладити лічничі живці — одним словом: це першорядний край для кольонізації. А проте ніхто не хоче забратися з Ніпону на Гокаідо. Чого вже не пробував японський уряд, щоби зарадити цьому — давав задармо землю, дарував всіляке знаряддя, машини й будівельний матеріял, дарував худобу, трактори й збіже на засів, посилав лікарів із лікарствами, будівничих, учителів, інжинірів, та, не зважаючи на це, ще й досі вважає кожний Японець переселення на Гокаідо за тяжку кару, не лекшу від сибірського заслання. Він іде тоді у святиню богині Бентен, пише на карточці паперу своє бажання повернути як найскорше на Ніпон, позвякає її добре і виплює через крати у дверях богині на інструмент у руках, щось у роді японської бандури. Як карточка приліпиться до неї, бажання сповниться!

Чому одначе південні Японці бачать у Гокаіді пекло на землі? Чому пішли намарно досі всі гроші, видані урядом на його кольонізацію? Щоби це зрозуміти, мусимо пригадати собі, як жиє Японець у себе дома. Його житло — це звичайно паперовий домик, який очевидно дуже мало охоронить перед студінню та морозним вітром у зимі. В ночі сплять на ковдрі, що її стелять просто на землі, а вкриваються тільки тонким коцом. Цілий день паперові стіни в хаті розсунені для доступу світла й повітря, а печей у Японії зовсім не знають. Щоби зимою розігріти трохи руки, ставляють у хаті щось ніби горшки з жаром.

Отсі паперові домики й горшки-рушти з вуглям беруть кольоністи з собою на Гокаідо, й тому годі дивуватися їм, як вони чим дуж утікають серед лютої зими назад на Ніпон. Ще найвідповідніще булоб їм там жити у таких „бльокгавзах", як їх мають у Канаді, з шальованими із середини стінами та порядними печами. У такій хаті можна би було витримати зовсім добре лютy гокаідську зиму та снігові, а так звиклі до тепла сини Ніпону мерзнуть на кольоніях, втікають чим скорше назад до матірнього краю та тиснуть-душаться там. З того й пішла теперішня японсько-китайська війна. Одні хотять добути як найбільше місця для своїх емігрантів, а другі очевидно бороняться перед тим, щоби це ділося коштом їх краю.

Бос: Ну, добре, я дам вам сто долярів на рахунок платні — та скажімо, що ви потім можете вмерти несподівано: що тоді з моїми грішми?

Службовець (беться в груди): Пане, я небогатий, одначе чесний.

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ.

(34)

Ла перемогла в собі страх і покірно пішла за Тарзаном у невідому долину. Кілька днів вони пробиралися в глиб долини й лишили Опар уже далеко позаду себе. Тарзан спинився й, обнюхуючи повітря, сказав: „Я чую присутність людей. Вони тут є тепер, або були недавно!" Ла нічого не бачила й здивовано слухала Тарзана. Потім він кілька разів звертав то вправо, то вліво й нарешті надибав скрівавлену спису. „Ось доказ, що я не помилився".

„Мені бракувало лише зброї. Тепер, бачиш Ла, щастя з нами. Я вже узброєний", сказав Тарзан. „Тепер ми повинні розвідати, хто це тут є", говорив Тарзан далі. Після того він почав вилазити на ріжні дерева й розглядати довкруги місцевість. Ла була здивована силою, з якою Тарзан брав її на руки й з нею вилазив на дерева. Вона чулася щасливою й безпечною в міцних руках мужчини, котру вона так любить. Про страх вона вже майже забула.

Нарешті з вершка одного дерева Тарзан побачив людське селище. „Ла, дивися! Там живуть люди. Не знаю, чи це вороги, чи приятелі, але ми мусимо з ними зійтися!" Ла здивовано дивилася на невеличкі куріні, що були огороджені довкола високим деревляним тином. Тарзан з Ла перебрався ближче по деревах, щоб ліпше розглядіти селище. Кілька курінів стояли колом, утворюючи в їх центрі невеличку площу. З тої площі розходилися стежки до кождого куріня.

Між курінями зявлялися час від часу людські постаті. Та дивні вони були. Люди були високі, з непомірно довгими руками, але з дуже вузькими грудьми. Зате їх мязи були сильні й добре розвинені. Особливо на себе звертало увагу те, що їх облича мали якийсь звірячий вигляд з непомірно довгими нижними щелепами. Лоба майже не було, а голова кождого була вузька й довга. Увагу їх звернула постать, що йшла з ліса до селища.